

Voorstel Wet versterking bestuur pensioenfondsen

Kort commentaar op het wetsvoorstel

Het voorstel kent voor op- en de volgende mogelijkheden.

A.

- Paritair bestuur;
- Intern toezicht door onafhankelijke raad van toezicht of visitatiecommissie (ten minste drie personen);
- Deelnemersraad met grofweg dezelfde adviesbevoegdheden als thans, maar waaraan ook verantwoording wordt afgelegd.

B.

- Extern bestuur (ten minste twee personen);
- Intern toezicht door onafhankelijke raad van toezicht of visitatiecommissie (ten minste drie personen);
- Belanghebbendenorgaan, paritair samengesteld met, naast een aantal adviesbevoegdheden, een reeks goedkeuringsbevoegdheden.

C.

- Gemengd bestuur (one tier board) met ten minste twee uitvoerende bestuurders en paritair samengestelde niet-uitvoerende bestuurders;
- Intern toezicht door de niet-uitvoerende bestuurders;
- Deelnemersraad met grofweg dezelfde adviesbevoegdheden als thans, maar waaraan ook verantwoording wordt afgelegd.

In algemene zin kan het streven van de minister om de deskundigheid en het intern toezicht te verstevigen en het aantal organen te stroomlijnen als positief worden beoordeeld. De vraag is of de drie door de minister aangereikte modellen dit doel verwezenlijken. Naar onze mening is dit niet het geval. Daarnaast is de zogenoemde adequate vertegenwoordiging van de risicodragers niet in alle gevallen gelukkig uitgewerkt. Met name bij model B kunnen daar twijfels bij worden geuit. De gedachte om het verantwoordingsorgaan niet meer terug te laten komen in de governance kan worden onderschreven. Zoals de minister ook aangeeft zijn er, zeker bij een opf, meer methoden om verantwoording af te leggen aan de werkgever.

Ad A.

Voor het bestuur blijft de regelgeving min of meer hetzelfde.

Ten opzichte van de huidige situatie is de raad van toezicht nieuw. Voorgeschreven wordt ook dat een visitatiecommissie jaarlijks moet acteren. De taakomschrijving voor intern toezicht is uitgebreider dan thans voor de visitatiecommissie. Nieuw is tevens dat de raad van toezicht een reeks goedkeuringsbevoegdheden op bestuursbesluiten kent; de visitatiecommissie kent deze niet. Wel legt de visitatiecommissie evenals de raad van toezicht verantwoording af aan de deelnemersraad over de uitvoering van de taken.

In het midden wordt gelaten door wie het intern toezicht wordt benoemd. Gezien de zwaardere rol en taakstelling van het intern toezicht (in vergelijking met de huidige visitatiecommissie) ligt benoeming door het bestuur niet voor de hand: het is niet

logisch dat het bestuur zijn eigen toezicht benoemt en ontslaat. Dan blijft er niet veel meer over dan benoeming door de deelnemersraad.

Voor de deelnemersraad is nieuw dat het bestuur (en zoals hiervoor al aangegeven ook het intern toezicht) daar verantwoording aan aflegt, een taak die voorheen ten overstaan van het verantwoordingsorgaan gebeurde. Dit lijkt een passende rol voor de raad en hoeft niet op gespannen voet te staan met de adviesbevoegdheden.

Ad B.

De bestuurders mogen geen directe vertegenwoordigers van belanghebbenden zijn. Hoe deze externe bestuurders worden benoemd (en ontslagen) wordt volledig in het midden gelaten; er wordt slechts aangegeven dat de statuten dat moeten regelen. Dan zijn er twee mogelijkheden: door het belanghebbendenorgaan of door het intern toezicht. Bij benoeming door het belanghebbendenorgaan kan er spanning ontstaan met de eis dat de bestuurders geen directe vertegenwoordigers van belanghebbenden mogen zijn. Benoeming van het bestuur door een raad van toezicht is een mogelijkheid, maar door een visitatiecommissie niet. Waar de regelgeving over de bestuursbenoeming bij het paritaire model redelijk gedetailleerd is, bevreemdt het dat daar voor dit model in het wetsvoorstel niets over wordt vermeld.

Wat hiervoor onder A. is gezegd over benoeming en ontslag van het intern toezicht kan hier worden herhaald, waarbij voor deelnemersraad het belanghebbendenorgaan gelezen moet worden.

Bijzonder is de verhouding tussen intern toezicht en belanghebbendenorgaan. Hoe moet een raad van toezicht of een visitatiecommissie toezicht houden op besluitvorming door het bestuur die is voorzien van de goedkeuring van het belanghebbendenorgaan, aan welk orgaan het interne toezicht vervolgens weer verantwoording over het door hem gevoerde toezicht moet afleggen?

Van het belanghebbendenorgaan kan vervolgens worden gezegd dat het er op lijkt dat dit te zeer een mengeling van bestuurs- en verantwoordingstaken. Is het daarnaast logisch om (en dat is een serieuze optie, zie hiervoor) de benoeming van zowel het bestuur als het intern toezicht bij dit orgaan te leggen? Er wordt wel erg veel macht gelegd bij een orgaan dat niet uit echte deskundigen bestaat; wie houdt daar weer toezicht op? Het was toch de bedoeling de deskundigheid te verstevigen?

Kortom: model B lijkt, vooral waar het gaat om het belanghebbendenorgaan, niet goed doordacht.

Ad C.

De uitvoerende bestuurders mogen geen directe vertegenwoordigers van belanghebbenden zijn. Voor de zetelverdeling van niet-uitvoerende bestuurders wordt verwezen naar de bepalingen voor een paritair bestuur.

Hoe de bestuurders worden benoemd wordt niet duidelijk. Hoewel dat niet met zoveel woorden wordt gezegd lijkt het voor de hand te liggen voor de niet-uitvoerende bestuurders als vertegenwoordigers van belanghebbenden aan te sluiten bij de regeling voor het paritaire bestuur (model A.). Over de benoeming van uitvoerende bestuurders wordt niets gezegd. Kijken we naar de voorgestelde wettelijke regeling voor een one tier board bij NV's en BV's dan benoemt de AV de bestuurders en geeft daarbij aan of het om uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders gaat. Bij structuurvennootschappen worden uitvoerende bestuurders door de niet-uitvoerende bestuurders benoemd. Vertalen we dit naar model C. dan lijkt de fractie van de niet-uitvoerende bestuursleden de instantie die het meest in aanmerking komt voor

benoeming van de uitvoerende bestuursleden. Hetzelfde zou dan ook gelden voor ontslag. Op zich leidt dit wel tot bijzondere verhoudingen binnen hetzelfde orgaan. De voorzitter kan alleen uit de niet-uitvoerende bestuursleden komen en dat komt overeen met de regelgeving voor vennootschappen.

Toezicht wordt uitgeoefend door de niet-uitvoerende bestuurders op de uitvoerende bestuurders. Strikt genomen ontbreekt er dan toezicht op de niet-uitvoerende bestuurders. De vraag is of dit, gezien de verantwoordingsverplichting aan de deelnemersraad, echt een probleem is.

Voor de deelnemersraad geldt hetzelfde als onder A. is gezegd.

Tot slot

Het is niet goed te begrijpen waarom de minister wel met een onevenwichtige oplossing als model B. komt, maar niet met een veel meer afgewogen two tier model. Dan spreken we over een model met een extern bestuur, een paritair samengestelde raad van toezicht en een deelnemersraad. In een dergelijk model worden deskundigheid, toezicht en een adequate vertegenwoordiging van belanghebbenden op een logische wijze gecombineerd.

Op zich wijkt een dergelijk model niet zo veel af van model C. (one tier board), maar we zijn in Nederland meer vertrouwd met een two tier model (vennootschappen, coöperaties). Het combineren van bestuursverantwoordelijkheid en toezichthoudende taken en verantwoordelijkheden binnen één orgaan zal in ieder geval gewenning vergen.

Aanbeveling is derhalve om een two tier model aan het palet van governancemogelijkheden toe te voegen.

Anton van den Brink
20 juli 2011